

Utjecaj glazbe na razvoj govora djeteta

Skender, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:631004>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

UTJECAJ GLAZBE NA RAZVOJ GOVORA DJETETA

PETRA SKENDER

Split, 2021.

Odsjek za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Studij: Sveučilišni preddiplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Kolegij: Glazba ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

UTJECAJ GLAZBE NA RAZVOJ GOVORA DJETETA

Studentica:

Petra Skender

Mentorica:

izv. prof. dr. sc. Snježana Dobrota

Komentorica:

Daniela Petrušić, asistent

Split, srpanj 2021.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. POZITIVAN UTJECAJ GLAZBE	2
3. GOVOR I RAZVOJ GOVORA.....	3
4. POREMEĆAJI GOVORNE I GLASOVNE KOMUNIKACIJE KROZ GLAZBENU TERAPIJU.....	5
4.1. DISLALIJA.....	6
4.2. MUCANJE.....	8
4.3. DISFONIJA	10
5. POTICANJE GOVORA KROZ GLAZBENE ELEMENTE.....	11
5.1. BROJALICA.....	12
5.1.1. GOVORENA BROJALICA	13
5.1.2. PJEVANA BROJALICA.....	14
5.2. PJEVANJE.....	15
5.3. GLAZBENE IGRE S POKRETOM	17
6. ZAKLJUČAK.....	18
7. LITERATURA	19
8. PRILOZI.....	21
SAŽETAK.....	22
SUMMARY.....	23

1. UVOD

Što je zapravo glazba i kako je definirati? Autori Muzičke enciklopedije kažu da je glazba „umjetnička disciplina kojoj je materijal zvuk“ (Manasterotti, 1987: 5) objedinjujući na taj način sva područja. Glazba i čovjek su neraskidivi pratitelji od rođenja do smrti, a saznanje da glazba ima ljekovit učinak je staro koliko i čovjek (Majsec Vrbanić, 2009).

Glazba je svuda oko nas i ima važnu ulogu u djetetovom životu te pridonosi cjelovitom razvoju – intelektualnom, socijalnom, emocionalnom i tjelesnom razvoju. „Od svih umjetnosti glazba je djeci najmlađe dobi najdostupnija već od rođenja. Živahan i dinamičan muzički govor privlači dječju pažnju i već kod prvih susreta izaziva radost“ (Manasteriotti, 1981: 1). Djeca vole glazbu, a svakodnevni susreti s glazbom razvit će u njima želju i potrebu za slušanjem. Također, glazba pridonosi i razvoju govora kod djece. Govor je dio kulture kao temeljna komunikacija među ljudima koja se stječe vježbom i razvija se, govoreći i slušajući te sudjelujući u razgovoru s drugim osobama u kvalitetnom okruženju. Odgajatelj je taj koji bi trebao stvoriti poticajno okruženje za govor, pa i ostale aspekte njegova razvoja. Raznim glazbenim aktivnostima, pjevanjem pjesama, glazbenim igrama i pridonosi se razvoju govora djeteta, a i na taj način se glazbom pomaže djeci s govornim teškoćama.

Kroz ovaj rad proći ćemo kroz različite utjecaje glazbe na naše tijelo i naš um. Budući da je naglasak na poticanju razvoja govora definirat ćemo što je to govor te kako teče njegov razvoj. U radu ćemo govoriti o poremećajima govornih i glasovnih komunikacija te kako glazba može pomoći u tome i kratko ćemo opisati mucanje, dislaliju i disfoniju. Naglasit ćemo zašto je važno poticati govor te kako to učiniti kroz glazbene segmente u odgojnom-obrazovnom procesu. Opisat ćemo kako brojalice, pjevanje i igre s pokretom pridonose cjelovitom razvoju djeteta i na koji način.

2. POZITIVAN UTJECAJ GLAZBE

Umjetnički odgoj pojavio se još u antičkom dobu, a prisutan je u odgojno-obrazovnom procesu do dana današnjeg (Mendeš i sur., 2012). Glazba je kroz stoljeća bila dostupna ljudima, svih razina obrazovanja i društvenih slojeva. Tijekom 16. i 17. stoljeća glazba se dijelila na crkvenu i svjetovnu, a bili su prisutni i pučki napjevi. Kasnije je došlo do razvoja dvorske glazbe i plesne glazbe na koju je plesao i običan puk dok se veselio sretnim trenucima u svom životu. Upravo im je glazba pomagala da lakše podnesu teške događaje u svom životu, dajući takvim događanjima na uzvišenosti i istovremeno pobuđujući njihove osjećaje (Majsec Vrbanić, 2008).

Glazba je neverbalna komunikacija koja je prisutna od pamtivijeka te na ljude ima tjelesni, osjećajni i spoznajni utjecaj (Majsec Vrbanić, 2008). Različiti autori navode različita djelovanja glazbe: Licht smatra da glazba dovodi do oslobađanja energije, da stvara osjećaj ugone i sreće, Mitchell i Zanker ističu kako glazbom dolazi do aktiviranja ličnosti i povišenja harmonije grupe, Reed navodi da glazba u nama može izazvati sjećanja na prošle događaje, a Forward promatra glazbu kao put do svijesti vlastitog tijela (Breitenfeld i Majsec Vrbanić, 2008).

U svijetu glazbe postoji mnogo žanrova, a svaki žanr na poseban način utječe na čovjeka. Jazz je optimalan za razvoj kreativnosti, rješavanje pitanja i „stvaranje reda“. Rock glazba, rap i druga glazba usredotočena na ritam je pogodna za usavršavanje sposobnosti djece za učenje kada su izložena vremenskom pritisku. New age i ambijentalna glazba su vezane uz prostor, to jest pomažu pri opuštanju ljudima koji žive vrlo stresnim životom. Brazilska glazba posjeduje energičnost, ali i nježnost, pa time zadržava pozornost slušatelja te omogućuje umu i tijelu osjećaj sigurnosti, opuštenosti, a istovremeno i osnaženosti (Breitenfeld i Majsec Vrbanić, 2008).

Istraživanja dokazuju da sviranje ili sudjelovanje u školskom glazbenom programu, kao i uvođenje glazbe u školske aktivnosti i predmete vrlo pozitivno utječu na učenje, motivaciju i ponašanje. Glazba u mnogim učionicama donosi pozitivno i opušteno ozračje te omogućuje osjetilno povezivanje koje je nužno za dugoročno pamćenje. Glazbom u učionici se može umanjiti stres prije ispita i utvrditi naučeno gradivo. Istraživanja su također pokazala da glazba pojačava kreativnost, podiže samopouzdanje, pomaže u razvoju socijalnih vještina i ubrzava razvoj perceptivno-motoričkih vještina i psihomotorike. Što više dijete prima poticaja putem glazbe i pokreta u umjetnosti ono će biti inteligentnije (Breitenfeld i Majsec Vrbanić, 2008).

3. GOVOR I RAZVOJ GOVORA

Stančić i Ljubešić (1994.; prema Šego, 2009) definiraju govor kao sredstvo kojim ljudi izražavaju svoje misli, emocije i želje te da se ono ne ostvaruje samo putem sadržaja riječi i rečenica, već i emocionalnim tonom govora. Razvoj govora je suptilan i složen proces koji se odvija pod utjecajem različitih čimbenika, a sama sposobnost komunikacije je bitan faktor za kvalitetan djetetov život (Vrsaljko i Paleka, 2018). Dijete počinje komunicirati s okolinom već u majčinoj utrobi – na zvučni podražaj djetete odgovara pokretom. To su početci djetetove komunikacije koja je u tom trenutku neverbalna. Pavličević-Franić (2005.; prema Šego, 2009) razvojne faze u komunikaciji dijeli na predverbalnu i verbalnu fazu. Prvim krikom djeteta na porodu započinje vokalna komunikacija (predverbalna faza) koji se spontano javlja iza prvoga djetetova samostalnog udaha, točnije nakon presijecanja pupčane vrpce kada se odvaja od majke. Plač je djetetovo prvo vokalno sredstvo izražavanja neugodnih osjećaja (gladi ili usamljenosti) te se ono na taj način sporazumijeva s okolinom (Šego, 2009).

Negdje između šestog i osmog tjedna života djeca počinju proizvoditi glasove koji nemaju veze s plačem – počinju gukati i tepati. Roditelji i ostali djetetu bliski ljudi smatraju početak gukanja velikim događajem. Ali, ni plač ni gukanje znanstvenici ne smatraju pretečom jezika, jer oni nemaju karakteristike glasova govora (Prebeg-Vilke, 1991.; prema Vrsaljko i Paleka, 2018). Otprilike od 12. tjedna djetetovog života glasovi gukanja se pojavljuju kao reakcija na osmijeh, govornu i emotivnu interakciju roditelja s bebom – kad je šakljamo, grlimo, komuniciramo s njom. U ovoj fazi razvoja govora važno je da se ostvari prijelaz iz refleksnog spontanog glasanja prema komunikativnom glasanju. Tada započinju imitacije i aktivno smijanje kao reakcija na emotivno komuniciranje s roditeljima i ostalim odraslim osobama. Gukanje se sastoji od uglavnom samoglasnika, ali s vremenom se pojavljuju reducirani suglasnici (Posokhova, 2008).

Postupno se pojavljuje početno slogovno glasanje (baaa, maaa, taaa) koje prelazi u slogovno brbljanje. Od 20.-25. tjedna glasovi dječjeg brbljanja počinju podsjećati na prave glasove materinskog jezika. Dijete kontrolirano ponavlja isti slog (ba-ba, ma-ma, ta-ta) te ono aktivno sada brblja u igranju s odraslima, pokušavajući privući pozornost, pruža ručice i igračke te pažljivo sluša ljudski govor. Dijete veoma pažljivo prati aktivnosti roditelja i pokušava razumjeti njihovo značenje te se tako razvija početno razumijevanje ljudskog govora. Nakon 8.-9. mjeseca počinje spajanje različitih slogova i dijete ih izgovara sa značenjem uz gestovnu imitaciju (npr. pa-pa na odlasku). Na kraju prve godine života dijete svjesno reagira na svoje ime, na riječ „Ne!“ i na jednostavan nalog („Daj mi loptu!“) te usmjeruje pogled prema

imenovanim osobama i igračkama („Gdje je mama?“, „Gdje je lutka?“). Ova faza se smatra vrlo osjetljivom za razvoj govora jer nedostatak predmetne komunikacije s odraslima i rano odvajanje od roditelja mogu ozbiljno usporiti razvoj govora (Posokhova, 2008).

Verbalna faza započinje nakon što je dijete napunilo jednu godinu i izgovorilo svoju prvu smislenu riječ. Tada se razvoj govora prati prema broju riječi koje dijete upotrebljava. Svako dijete ima dva rječnika – pasivan i aktivan. U pasivan rječnik spadaju riječi koje dijete zna, ali ih ne upotrebljava u vlastitom govoru. Vrlo je važna veličina aktivnog rječnika djeteta jer prema njoj često procjenjujemo njegov mentalni razvoj. U prvoj polovici druge godine, govor se sastoji od pojedinih riječi koje je dijete usvojilo iz govora odraslih ili ih je stvorilo samo, a u drugoj polovici druge godine dijete počinje spontano povezivati dvije riječi i stvarati svoje prve rečenice (npr. „Daj auto!“, „Gdje mama?“). Dvogodišnje dijete mnogo više razumije nego što se može samostalno izraziti. U dobi od 2. do 6. godine izgovor glasova postaje razumljiv i jasan, rječnik se obogaćuje i govor postaje gramatički ispravan (Posokhova, 2008).

Starije predškolsko dijete se uspješno govorno sporazumijeva s okolinom, ali to ne znači da je njegov govorni razvoj završen. Dijete i dalje nastavlja svladavati složenije gramatičke strukture i obogaćuje svoj rječnik. Međutim, svako je dijete jedinstveno i slijedi svoj razvojni put. Ako dijete ne ovlada pojedinom vještinom u navedenom dobnom rasponu, ne mora značiti da ima određeni poremećaj (Šego, 2009).

4. POREMEĆAJI GOVORNE I GLASOVNE KOMUNIKACIJE KROZ GLAZBENU TERAPIJU

Većina poremećaja govora nastaje u ranom djetinjstvu i često potraje više godina. Neki smatraju da malom djetetu govorna mana ne smeta jer se ono na nju postupno naviknulo. No, taj sud nije baš ispravan. Dijete percipira svoju govornu manu i kad mu ona sprječava komuniciranje s okolinom, dijete pati i zatvara se u svoj unutarnji svijet. Ovakvo bolno iskustvo djeluje i na kvalitetu djetetovog života i daljnjeg razvoja. Također, postoji mišljenje da će dijete „prerasti govornu manu“, ali ni to nije ispravno, jer kad se radi o stvarnom poremećaju govora, on ne prolazi sam od sebe već se s vremenom sve dublje ukorjenjuje. Zato je važno usmjeriti svu svoju snagu, energiju i pažnju na potpuno sprječavanje nastanka bilo kojeg odstupanja u govornom razvoju u djece (Posokhova, 2008).

U glazbenoj terapiji, glazbu koristimo s ciljem uspostavljanja komunikacije. Glazba se može koristiti pasivno – jednostavno slušanje glazbenih dionica ili aktivno – pjevanje, sviranje i ples. Značenje glazbe u glazbenoj terapiji može kod djeteta s teškoćama „dodirnuti“ jednu produktivnu sferu i potaknuti je. To znači probuditi njegove potrebe za aktivnim sudjelovanjem čime bi se obogatio njegov životni razvoj. Glazba koju primjenjujemo uvijek mora biti odabrana na odgovarajući način i prilagođena, to se osobito odnosi na duljinu izvođenja glazbenih djela. Kako bi dobili najbolji učinak, treba pažljivo promatrati odgovor djeteta na glazbeni poticaj (Breitenfeld i Majsec-Vrbanić, 2008).

U nastavku slijedi pregled nekih od najučestalijih poremećaja kod govorne i glasovne komunikacije, koje je moguće rehabilitirati kroz glazbenu terapiju. U tu kategoriju ubrajaju se dislalija, mucanje i disfonija.

4.1. DISLALIJA

Dislalija je poremećaj izgovora koji obuhvaća odstupanja u govoru u kojima dijete ne može pravilno izgovoriti neke glasove, međusobno ih miješa ili ih sasvim izostavlja te nepravilno izgovara slogove i cijele riječi. Česti uzrok nepravilnog izgovora su različite manje ili veće nepravilnosti u anatomske građi govornih organa. Tu spadaju anomalije zagriža, usnica, jezika, nepravilnosti zubi i nepca. Nepravilan izgovor također uzrokuje nedovoljna pokretljivost i opća nespretnost govornih organa te je to ponekad uzrokovano i manjim ili većim neurološkim smetnjama. U mogući uzrok odstupanja u izgovoru spada i slabo razvijen fonematski sluh, to jest specifični sluh koji ima sposobnost prepoznavati i razlikovati glasove koji oblikuju riječ. Još neki od mogućih uzroka dislalije su nepravilan odgoj govora djeteta ili oponašanje lošeg uzora (Posokhova, 2008).

U radu s djecom za pravilan izgovor glasova možemo koristiti govornu gimnastiku. Ona se sastoji od specijalno izabраниh vježbi koje pomažu ojačati mišiće govornih organa, usavršavaju pokrete jezika, usana i vilice. Njima je potrebno s djetetom usavršiti sljedeće kvalitete pokreta: točnost, glatkoću i lakoću, snagu i tempo, stabilnost, fini prijelaz s jednog pokreta na drugi. Govornu gimnastiku možemo započeti prema sljedećem rasporedu: priča o vježbici u okviru igre, demonstracija vježbice, prakticiranje vježbice (Posokhova, 2008). Također, koristimo i brojalice kojima je cilj djetetu omogućiti lakše izgovaranje glasova što je često povezano s odgovarajućim pokretima tijela. Tada koristimo posebne brojalice u kojima se upotrebljava glas koji želimo korigirati. Brojalice se mogu uglazbiti, pa pjevane predstavljaju drugačiji i nov oblik simulacije (Guberina, 1986.; prema Breitenfeld i Majsec-Vrbanić, 2008).

U nastavku slijede primjeri ritmiziranih pjesama za pravilan izgovor iz knjige *Govor, ritam, pokret* autorica Herljević i Posokhova (2002: 8, 9, 12, 15, 16).

GLAS S

OSA

Sasa, sasa, sosa,

ubola me osa.

Sasa, sasa, sosu,

za tu nogu bosu.

GLAS Z

ZUM-ZUM

Zum-zum,

Zum-zum-zum.

Zinka zipku ziba.

A tko se u

Sasa, sasa, sosi,
sad me doma nosi.
Sasa, sasa, susu,
daj mi jednu pusu!

GLAS Š

ZAGONETKA

On je mekan i miriše,
pojedeš ga, nema više! (kruh)

GLAS K

KOKA

Koka kokodače
vrabac prednjom skače.
Kokot kukuriče:
„Što to koka više?“

Stari gusak gače,
da ne može jače.
Patka njemu viče:
„Promuko si striče!“

zipki ziba?
Moje zlato -
mala Biba.

GLAS L

COCA-COLA

Evo nama coca-cola,
meni pola, tebi pola.

GLAS G

VELIKA I MALA

GUSKA

Ga, ga, ga, ga, ga!
Ide guska velika.
Ga-ga, ga-ga, ga-ga, ga!
Ide guska malena.
Ga, ga, ga, ga, ga!
Pjeva guska velika.
Ga-ga, ga-ga, ga-ga, ga!
Pjeva guska malena.

4.2. MUCANJE

Mucanje je vrlo prošireni poremećaj koji se ispoljava u grčenju mišića govornih organa – usana, jezika, mekog nepca, glasnica i dijafragme (Posokhova, 2008). Mucanjem su poremećeni tečnost, kontinuiranost govora, njegov ritam i tempo (Breitenfeld i Majsec-Vrbanić, 2008). Nemoguće je odrediti točan uzrok mucanja jer je ono takav poremećaj, na čiju pojavu i razvoj utječu mnogi čimbenici - genetika, okolinski uvjeti, osobnost, emocionalni razvoj, govorno-motoričke sposobnosti i različiti stupnjevi poteškoća u jezičnoj obradi (Sardelić, Bonetti i Hrastinski, 2007.; prema Kutnjak i sur., 2016). U istraživanjima još nije u potpunosti razjašnjeno je li mucanje posljedica ili uzrok tih poteškoća te imaju li sve osobe koje mucaju problema u obradi istih jezičnih sastavnica (Kutnjak i sur., 2016).

Glazbena terapija za mucanje može se provoditi grupno i individualno. Kod grupne terapije, prva faza je slušanje glazbe po izboru većine (uglazbljene priče, dječji zborovi, plesne melodije, menueti, koračnice i dr.) u svrhu relaksacije i izjednačavanja ritma disanja te stimuliranja razgovora o određenoj temi. U drugoj fazi izvodi se ritam udaraljka uz pjevanje. U individualnoj terapiji ponavlja se tema o kojoj se razgovaralo u grupi, kao i samostalno izvođenje ritma i pjesme zajedno. U ovoj fazi vrši se korekcija artikulacije, fonacije i disanja, intenziteta i melodičnosti govora. U svrhu mišićnog opuštanja može se provesti metoda signalnog treninga u kombinaciji s glazbom kao signalom (Breitenfeld i Majsec-Vrbanić, 2008).

Govorni primjeri

TO SA - TO SAM JA	
TO SI - TO SI TI	
SA SI - TO SMO MI	
TO SA - TO JE SAT	
TIK-TAK	

Slika 1. Govorni primjer brojalice (Šmit, 2001: 83)

Motorička igra (prstima)

TKO JE TO ?	1 - 2 - 3	
TO SAM JA !	4 - 5 - 4	
TKO JE TO ?	3 - 2 - 1	
TO SI TI !	2 - 3 - 4	
TKO JE TO ?	5 - 4 - 3	
TO SMO MI	2 - 1 - 2	
PRSTI SVI !	3 - 4 (5)	

Slika 2. Primjer brojalice praćen motoričkom igrom prstima (Šmit, 2001: 83)

4.3. DISFONIJA

Disfonija je poremećaj glasa koji označava odstupanja u foniranju, odnosno u zvučnosti govora. U većini slučajeva se radi o gubitku intenziteta, zvučnosti i poremećaju boje glasa. Najučestaliji uzrok dječje promuklosti je pretjerana upotreba glasa (krik, forsirano pjevanje, preopterećivanje mišića glasovnog aparata). Također, ovaj poremećaj može nastati kao posljedica različitih promjena u organima i sustavima koji su dio glasovnog aparata, a i u onima koji nisu njegov dio. Još neki od mogućih uzroka su loša higijena usne šupljine i promjene u funkcioniranju endokrinih žlijezda (Posokhova, 2008).

Od najranije dobi djecu treba okruživati sa blagim, ugodnim, melodičnim glasovima jasnih i izražajnih intonacija. Jedan od važnih postupaka odgoja dječjeg glasa je pjevanje. Pjevanje prirodno stimulira razvoj glasovnog aparata – jača glasnice, razvija njihovu funkcionalnu specifičnost, uvježbava muzičku memoriju, slušnu pažnju, tečnost i ispravnost izgovora (Posokhova, 2008). Također, kod slušanja glazbe izabiru se vedrije kompozicije s jakim ritmičkim naglaskom. Glazba se reproducira što glasnije u svrhu intenzivnijeg poticanja psihomotorike. Primjenom glazbala olakšava se poticanje motornih funkcija ekstremiteta, jačaju se funkcije respiratorne muskulature, potiče se govorni aparat, komunikacija te pjevanje (Breitenfeld i Majsec-Vrbanić, 2008).

5. POTICANJE GOVORA KROZ GLAZBENE ELEMENTE

Poticanje govora jedna je od bitnih tema kojom se znanstvenici i stručnjaci zadnjih desetak godina intenzivno bave. Razlog je vidljivo opadanje jezične kompetencije mladih, kao i porast poremećaja govorno-glasovne komunikacije zabilježen u brojnim istraživanjima. O uzrocima se isto tako često raspravlja, a kao najčešći uzrok spominje se manjak komunikacije i nedostatak interakcije, utjecaj medija te neadekvatno zadovoljavanje stvarnih dječjih potreba kao temelj za razvoj govora u predškolskom razdoblju (Velički, 2009).

Glazba i jezik koriste zvuk kao sredstvo komunikacije, a njihova povezanost očituje se u različitim oblicima vokalnog i instrumentalnog reproduciranja i stvaranja te slušanja glazbe. Na primjer kada pjevamo pjesmu, potičemo stvaranje glasa i ispravan izgovor glasova, a slušanjem glazbe utječemo na sposobnost verbalnog izražavanja (Denac i Zorjan Škorjanec, 2017). Povezanost jezika i glazbe potvrđuje i istraživanje u kojem su uspoređivali utjecaj glazbenog programa i program za stjecanje fonoloških vještina na predškolicima. S obzirom da glazba i govor dijele osnovne mehanizme, utjecaj oba programa na razvijenost fonologije kod djece pokazao se vrlo sličan (Degé i Schwarzer, 2011).

Djeci moramo omogućiti “prostor za govor” kako bi se dijete osjećalo prihvaćeno, shvaćeno i voljeno te kako bi se na taj način pozitivno moglo razvijati u svakom pogledu, pa i na području govora. Dijete bi trebalo imati osjećaj sigurnosti da se u svojoj skupini može izraziti i sve izreći, a da pritom neće biti ismijano, neshvaćeno ili neuočeno. Djeci moramo osigurati priliku da govore i da razgovaraju, na standardnom jeziku ili dijalektu, glasno ili tiho, ekstrovertirano ili introvertirano. Kako bi se stvorio “prostor za govor”, prvo se moraju stvoriti određeni preduvjeti. Bitno je da sami odgajatelji budu svjesni potrebe stvaranja takvih preduvjeta, to jest potrebe za organizacijom odgojno-obrazovnog konteksta u kojem će biti zadovoljene sve dječje potrebe koje su preduvjet za kvalitetan razvoj govora (Velički, 2009).

U predškolskoj ustanovi glazba obogaćuje i oplemenjuje život djeteta što predstavlja dio njezina kulturna identiteta. Glazbenim aktivnostima postiže se pozitivno ozračje u dječjem vrtiću, a ujedno se pridonosi cjelovitom razvoju svakog djeteta. Cilj odgojno-obrazovnog procesa je kroz glazbena iskustva razviti djetetov estetski potencijal, poticati otkrivanje ljepote te mu omogućiti da doživi glazbenu umjetnost (Miočić, 2012).

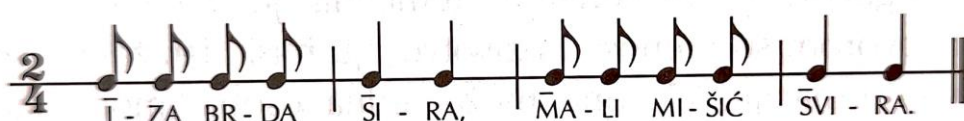
5.1. BROJALICA

Brojalica je najprirodniji oblik dječjeg glazbenog izražavanja te je nezamjenjivo sredstvo razvijanja osjećaja za ritam, glazbeno pamćenje i intonaciju (Gospodnetić, 2015). Brojalica prije svega služi za prebrojavanje. Dok jedno dijete broji rukom i zvukom, ostala djeca pažljivo slušaju kako ih netko ne bi prevario, preskočio, pogrešno izbrojio ili prerano izbacio iz igre. Osim što razvija govor, brojalica razvija i aktivno slušanje što je preduvjet za pravilan razvoj govora (Šmit, 2001).

Dijete se prvo susreće s brojalicom u svom obiteljskom okruženju, što znači da brojalici nije mjesto samo u vrtiću. Glazbeno posredovanje brojalice u predškolskoj ustanovi pod vodstvom odgajatelja ima višeznačnu ulogu. Odgajatelj može svojom domišljatošću potaknuti dijete na igru s brojalicom i uz brojalicu. Na taj način se verbalna komunikacija obogaćuje i postaje komunikacijom u kojoj se razvijaju glazbene individualnosti, socijalizacija i osobine djeteta (Jurišić i Sam Palmić, 2002).

Brojalica pomaže djetetu pri izboru igre, igrača, ulogu u igri, redosljed u nastupa u različitim oblicima igre. Također, brojalica može služiti kao uvod u različite sadržaje i oblike igara. Dijete u brojalici doživljava sebe u prostoru i vremenu, ali ne samo u odnosu na ljude i stvari oko sebe, već i samu glazbu. Brojalica svojim sadržajem i samim glazbenim ustrojem izaziva emocionalni odgovor kod djece stoga je brojalica uvijek dobar i moćan poticaj (Jurišić i Sam Palmić, 2002).

Primjer, 1.

Primjer, 2.

Slika 3. Primjeri brojalice (Jurišić i Sam Palmić, 2002:20)

5.1.1. GOVORENA BROJALICA

Govorena brojlica se odvija od početka do kraja na istom tonu, a za izgovaranje riječi na istom tonu možemo kazati da su oglašbljene riječi. Govorena brojlica je snažan intelektualan i glazbeni poticaj jer ona može dijete ispuniti zadovoljstvom s obzirom da uvijek odiše ritmičkom svježinom i bogatstvom riječi (Jurišić i Sam Palmić, 2002).

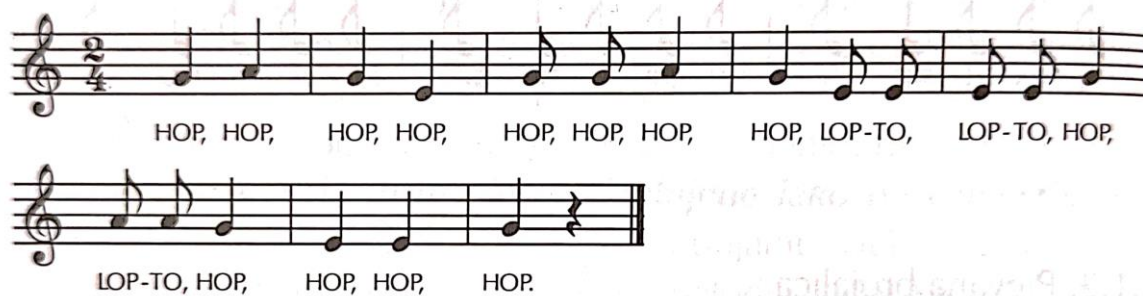
Slika 4. Primjer govorene brojlice (Jurišić i Sam Palmić, 2002: 22)

Slika 5. Primjer govorene brojlice (Jurišić i Sam Palmić, 2002: 23)

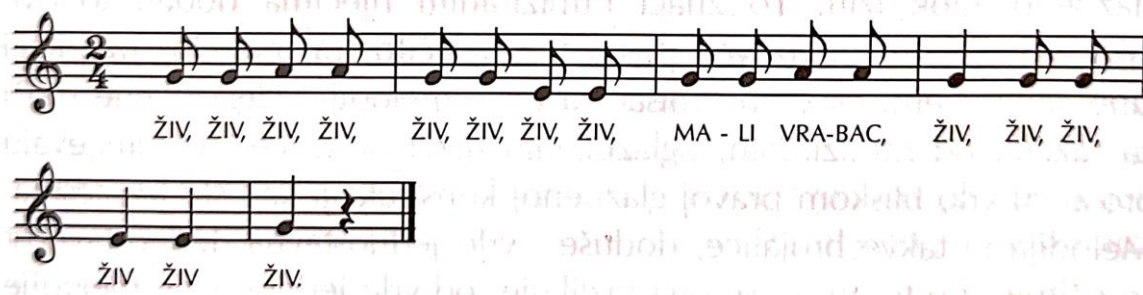
5.1.2. PJEVANA BROJALICA

Karakteristika pjevane brojalice uz izrazitu naglašenost ritma je i tonska različitost. Temeljni uvjet je da pjevana brojlica ima barem dva visinom različita tona, a ponekad može imati i do četiri različita tona, a da još uvijek ne predstavlja pjesmu. Melodija ovakve brojalice je vrlo jednostavna i zbog toga je jako privlačna djeci. Pjevanu brojalicu je djeci lakše slušati i izvoditi, a pomaže im i u stjecanju kulture glasa (Jurišić i Sam Palmić, 2002).

HOP, HOP, HOP, HOP, HOP, HOP, HOP, LOP-TO, LOP-TO, HOP, LOP-TO, HOP, HOP, HOP, HOP.

ili

ŽIV, ŽIV, ŽIV, ŽIV, ŽIV, ŽIV, ŽIV, ŽIV, MA-LI VRA-BAC, ŽIV, ŽIV, ŽIV, ŽIV, ŽIV, ŽIV.

Slika 6. Primjer pjevane brojalice (Jurišić i Sam Palmić, 2002: 24)

5.2. PJEVANJE

Pjesma ima veliku ulogu u cjelovitom razvoju djeteta. Djeca pjesme uče nesvjesno, oponašajući pjevanje odraslih. Zato se djeci mora pjevati jasno i razgovijetno i često pjesme ponavljati s radošću i uživanjem (Marić i Goran, 2013). Djeca pokazuju istinsku osjetljivost za glazbene pjesme, stihove i zvukove iz glazbenih kutija i igračaka. Nikad djeca ne odbijaju odgajateljevo pjevanje ili sviranje na nekom instrumentu, a uvijek poneko dijete (ili više njih) odgovori na trenutni ritam pokretom tijela, okretanjem ili pljeskanjem. Mogu nastati i situacije u kojima djeca spontano reagiraju na neke od poruka pjesmica ili stihova (Došen-Dobud, 2004). Osobito su prikladne pjesme u kojima se pojedini dijelovi ponavljaju ili se pojavljuju onomatopeje, a najbolje je pjevati pjesme čiji je sadržaj povezan s događanjima iz dječjeg okruženja (Marić i Goran, 2013).

Pjevanjem pjesama primjerenih djeci razvija se dječji glas, glazbeni sluh, osjećaj za ritam i govor, a obogaćuje se i dječji rječnik. Zajedničko pjevanje pridonosi razvoj dječje emocionalne i socijalne zrelosti. Odgajatelj treba pristupati djetetu individualno, ovisno o njegovim mogućnostima i sposobnostima. Važno je da odgajatelj uvijek pjeva pjesme u zadanoj intonaciji i u opsegu glasa primjerenom dječjim mogućnostima. Djecu treba poticati da sama izmišljaju svoje vlastite „pjesmice“. Ponekad dijete izmišlja svoju melodiju na već postojeće riječi neke pjesme, ali može izmišljati i riječi na poznatu melodiju. Važno je stalno imati na umu činjenicu da u svakom djetetu treba poticati i buditi radost pjevanja (Marić i Goran, 2013).

Glavne odrednice pri odabiru pjesme odnose se na tekst i melodiju. Tekst mora biti estetski vrijedan, razumljiv djetetu, na književnom jeziku ili narječju kraja u kojem dijete živi te ne smije biti predugačak. Pri odabiru pjesama treba voditi računa i o raznolikosti tekstualnih sadržaja i glazbenih ugođaja. Pjesme moraju imati jednostavnu melodijsku liniju te odgovarajućeg melodijskog opsega koji je primjeren dječjim glasovnim mogućnostima. Pri izboru pjesme treba voditi računa o postupnom razvijanju dječjeg glasa, interesu djeteta i njegovim mogućnostima (Gospodnetić, 2015).

Žeko, zeko

Lj. Goran

Ze - ko, ze - ko, ze - či - ću,
 me - ki blje - li re - pl - ću, sko - Ći br - zo
 k na - ma ti, mi Će - mo li pje - va - ti.

Slika 7. Primjer pjesme (Marić i Goran, 2013: 44)

Izgubljeno pile

V. Tomerlin

I - ma - li smo pi - le, ma - lo pi - le,
 I - ma - li smo ko - ku, ma - lu ko - ku,
 Jed - no ma - lo pl - le od tri kl - le,
 jed - nu ma - lu ko - ku zla - to - o - ku,
 A - li pl - le ne - sta - de, i - di pa ga tra - ži!
 Mož - da Će se ja - vi - ti, daj mu ma - lo ra - ži!
 A - li ko - ka ne - sta - de, i - di pa je tra - ži!
 Mož - da Će se ja - vi - ti, daj joj ša - ku ra - ži!

Slika 8. Primjer pjesme (Marić i Goran, 2013: 79)

5.3. GLAZBENE IGRE S POKRETOM

Potreba za pokretom kod djece iznimno je velika te je ne smijemo zanemariti. Ritmične stihove popraćene pokretom dijete uči spontano, bez prisile, jer osjeća zadovoljstvo zbog procesa ponavljanja koje mu daje sigurnost. Istodobna uporaba govora i pokreta potiče finu motoriku, govor i opažanje. Djeca uvijek rado prihvaćaju igru sa stihovima u kojima je povezana gruba i fina motorika s govorom jer su fascinirani s njom (Velički, 2006).

Pjesma se pretvara u igru onoga trenutka kada dijete uz nju svira na udaraljki, kreće se ili plješće uživajući u skladu melodije, ritma i svoga pokreta. U knjigama uz neke pjesme navedeni su i pokreti, to jest način kako se ponašati u igri. No, one se mogu izvoditi i drugačije ako odgajatelj ili djeca osmisle novi pokret. Ako djeca uživaju u skladu zajedničke kretnje, ne treba mijenjati način izvedbe. Pokret može postati izražajni i pjesma bolje doživljena kada se pjesma i pokret stope u jednu cjelinu. Zbog teksta na kojemu se temelji, dječja je pjesma sadržajem i zadatcima neposredno vezana i uz područje govornoga i scenskog izražavanja (Marić i Goran, 2013).

Mi smo djeca vesela

Narodna

Mi smo dje-ca ve-se-la, ra-do bi-se i-gra-la,
al' ne zna-mo što, ka-ži nam ti Ma-ri-ce što će tvo-je
dru-ži-ce, ka-ži nam ti Ma-ri-ce što će tvo-je dru-ži-ce.
Či-ni-le svi ka-o ja, to me vr-lo za-ba-vlja.
Či-ni-mo svi ka-o ti, to nas vr-lo ve-se-li.

Djeca se pjevajući kreću u kolu ravnomjernih koracima. Jedno dijete je u sredini kola. Na tekst „Činite svi kao ja...” kolo stane, dijete u sredini pjeva i pokazuje neki pokret. Ostali nastavljaju „...činimo svi kao ti...” ponavljajući pokret koji je dijete pokazalo. Pjesma se ponavlja, a dijete iz sredine bira nekoga drugog tko će pokazati pokret. Može se otpjevati ime djeteta u kolu.

Slika 9. Primjer igre uz pjesmu (Marić i Goran, 2013: 107)

6. ZAKLJUČAK

Većina ljudi voli slušati glazbu, iako nije svjesna njenog utjecaja. Učinak glazbe je uvijek mentalni i tjelesni. Govor je dio našega života, tj. egzistencije jer njime izražavamo osjećaje i potrebe te se na taj način povezujemo s drugima. Ono što povezuje govor i glazbu jest zvuk kao sredstvo komunikacije koji se istovremeno povezuju i razlikuju u pojedinim elementima, npr.: visina, trajanje i sl.

Djecu trebamo od najranijih dana okružiti kvalitetnom glazbom i jednostavno im pružiti mogućnost da slušaju glazbu. Prije svega, djeci se mora omogućiti „prostor za govor“ kako bi se dijete osjećalo prihvaćeno, shvaćeno i voljeno, kako bi se moglo razvijati pozitivno u svakom aspektu pa tako u govoru. Bitno je da odgajatelji budu svjesni stvaranje ovakvog „prostora“ jer će u njemu biti zadovoljene dječje potrebe koje su bitan preduvjet za kvalitetan razvoj govora. Govor kod djece se treba poticati kroz brojalice, pjesme i glazbene igre one pomažu djeci u razvijanju složenosti govora. Njima djeca obogaćuju svoj rječnik, razvijaju svoj glas, glazbeni sluh, pamćenje, pozornost, mišljenje, osjećaj za ritam itd. Dužnost odgajatelja je uputiti djecu u samu glazbu, omogućiti im da osjete glazbenu ljepotu te omogućiti poticajno okruženje za sve aspekte djetetova razvoja, pa tako i za govor.

7. LITERATURA

1. Breitenfeld, D. i Majsec Vrbanić, V. (2008). *Kako pomoći djeci glazbom?: paedomusicoterapia*. Zagreb: Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije djece i mladeži "Ruke".
2. Dege, F. i Schwarzer, G. (2011). The Effect of a Music Program on Phonological Awareness in preschoolers. *Front: Psychology*, 2 (124), 1-7.
3. Došen-Dobud, A. (2004). *S djecom u jaslicama*. Zagreb: Alineja.
4. Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Zagreb: Mali profesor d.o.o.
5. Haramija, D. (2017). Hugged by Words: Developing Family Literacy. U: Denac, O. i Zorjan Škorjanec, K. (ur.) *The Role of Language in Musical Activities* (str. 75-83). Maribor: Sveučilište u Mariboru, Pedagoški fakultet.
6. Herljević, I. i Posokhova, I. (2002). *Govor, ritam, pokret*. Zagreb: Ostvarenje.
7. Jurišić, G. i Sam Palmić, R. (2002). *Brojalica: snažni glazbeni poticaj*. Rijeka: Adamić.
8. Kutnjak, N., Manec, L. i Leko Krhen, A. (2016). Jezične sposobnosti djece koja mucaju. *Logopedija*, 6 (2), 69-74.
9. Majsec Vrbanić, V. (2009). Poticanje glazbom i njezinim elementima. *Dijete, vrtić, obitelj*, 15 (56), 20-24.
10. Majsec Vrbanić, V. (2008). *Slušamo, pjevamo, plešemo, sviramo*. Zagreb: Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije djece i mladeži "Ruke".
11. Manasteriotti, V. (1987). *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga.
12. Marić, Lj. i Goran, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.
13. Mendeš, B., Ivon, H. i Pivac, D. (2012). Umjetnički poticaji kroz proces odgoja i obrazovanja. *Magistra Iadertina*, 7 (1), 111-122.
14. Miočić, M. (2012). Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgojitelja. *Magistra Iadertina*, 7 (1), 73-87.
15. Posokhova, I. (2008). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece*. Zagreb: Ostvarenje.
16. Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjemu govornom razvoju. *Govor*, 26 (2), 119-149.
17. Šmit, M. B. (2001). *Glazbom do govora*. Zagreb: Naklada Haid.

18. Velički, D. (2006). Ritam i pokret u ranom učenju njemačkoga jezika. *Metodika*, 7 (13), 327-335.
19. Velički, V. (2009). Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću. *Metodika*, 10 (18), 80-91.
20. Vrsaljko, S. i Paleka, P. (2018). Pregled ranoga govorno-jezičnoga razvoja. *Magistra Iadertina*, 13 (1), 139-159.

8. PRILOZI

1. Slika 1. Govorni primjer brojalice
2. Slika 2. Primjer brojalice praćen motoričkom igrom prstima
3. Slika 3. Primjeri brojalice
4. Slika 4. Primjer govorene brojalice
5. Slika 5. Primjer govorene brojalice
6. Slika 6. Primjer pjevane brojalice
7. Slika 7. Primjer pjesme
8. Slika 8. Primjer pjesme
9. Slika 9. Primjer igre uz pjesmu

SAŽETAK

Razvoj govora kod djeteta je dio njegova općeg razvoja i vrlo je važan element u njegovom odgoju. Glazba djeluje pozitivno na cijelo tijelo, pa tako i na govor. Dijete se igra riječima na prirodan i melodičan način te tako nesvjesno kroz glazbu razvija složenost govora. Cilj ovog završnog rada jest prikazati važnost korištenja glazbenih elemenata u odgojno-obrazovnom procesu kako bi dijete što kvalitetnije razvilo svoj govor. Također, navedeni su glazbeni elementi kao jedno od najboljih sredstava kojima se ispravljaju poremećaje glasovne i govorne komunikacije. Razmatra se također kako su glazba i govor povezani te zašto je bitno poticati razvoj govora kod djeteta. U radu se nalaze razni primjeri brojalica, pjesama i glazbenih igara koje odgajatelji mogu koristiti u svakodnevnom radu s djecom, kao i roditelji kod kuće.

Ključne riječi: glazbeni odgoj, razvoj djeteta, razvoj govora, glazbene igre, glazbena terapija

SUMMARY

The Influence of Music on a Child's Speech Development

Child's speech development is a part of his general development and is a very important element in its upbringing. Music has a positive effect on the whole body, including speech. A child plays with words in a natural and melodic way and in that way it unconsciously develops the complexity of speech through music. The aim of this final paper is to show the importance of using musical element sin the educational proces sin order for the child to develop his speech as high as possible. Also, musical elements are cited as one of the best instruments for correcting voice and speech communication disorders. It is discussed also how music and speech are related and why it is important to encourage child's speech development. This paper contains various examples of nursery rhymes, songs and musical games that educators can use in their daily work with children, but also parents at home.

Keywords: music education, child development, speech development, musical games, music therapy

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Petra Skender, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja prvostupnice ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, izjavljujem da je ovaj završni/diplomski rad rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio završnoga/diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga/diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 12.7.2021.

Potpis

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE
ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA U
SPLITU**

Student/Studentica: Petra Skender

Naslov rada: Utjecaj glazbe na razvoj govora djeteta

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Vrsta rada: Završni rad

Mentor/Mentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): izv. prof. dr. sc. Snježana Dobrota

Sumentor/Sumentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): Daniela Petrušić, asistent

Članovi Povjerenstva (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime):

izv. prof. dr. sc. Snježana Dobrota

Daniela Petrušić, asistent

dr.sc. Marijo Krnić

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanoga završnoga/diplomskoga rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) u otvorenom pristupu

b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a

c) dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6 mjeseci / 12 mjeseci / 24 mjeseca (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašemu ocjenskomu radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 12.7.2021.

Potpis studenta/studentice:

Petra